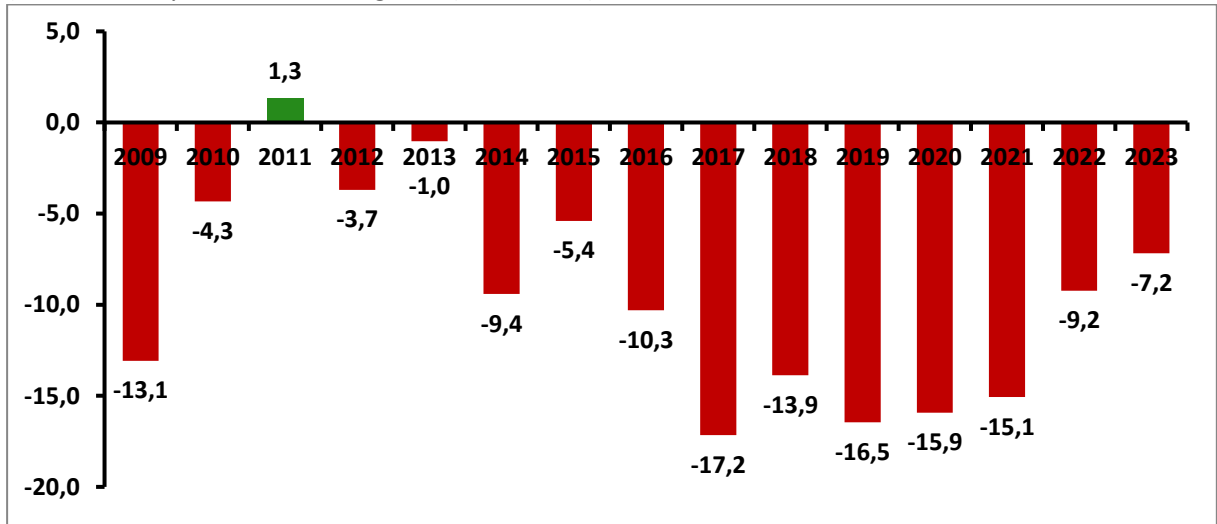

PERAKENDE GÜVENİ YILI NEGATİFTE TAMAMLADI

2015 yılı sonrasında gerileme eğiliminde olan TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), 2017 yılında en düşük seviyesine ulaşmış, COVID-19 salgını nedeniyle ilgili dönemlerde de düşük negatif değerlerini korumuştur. 2023 yılı genelinde değerlendirildiğinde, TEPE'nin ilk çeyrekte -6,8 puan aldığı, ikinci çeyrekte -8,2 puana gerilediği, ancak üçüncü çeyrekte toparlanma eğilimi göstererek -1,1 puan değerine ulaştığı ve son çeyrekte önemli bir düşüşle -12,7 puana kadar gerilediği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, TEPE'de Ağustos ve Eylül aylarında gözlenen iyileşme eğilimi sonrasında tersine dönmüş ve perakende güveni Aralık ayında geçen aya göre düşüş göstererek 2023 yılını negatif seviyede tamamlamıştır.

TEPE'nin 2023 yılı ortalaması -7,2 puan olurken bu seviye son beş yılın en yüksek perakende güvenine işaret etmektedir. Alt endeksler detayında değerlendirildiğinde geçtiğimiz üç ayda işlerin durumu ve önümüzdeki 3 aya ilişkin tedarikçilerden sipariş, satış ve istihdam beklentilerinin 2022 geneline göre daha olumlu, satış fiyatında artış beklentilerinin ise daha yüksek olduğu görülmektedir. 2021 yılına göre daha olumsuz değerlendirmeler, mevcut stok düzeyi ve önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam ve mağaza sayısı beklentilerine ilişkindir. Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısının artması ve turizmin canlılığını koruması perakende güvenini olumlu etkilediği, ancak yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış ile oluşan iç talep daralmasının bu olumlu etkiyi sınırlandırdığı düşünülmektedir.

Şekil-1. TEPE yıllık ortalama değerler (2009-2023)¹

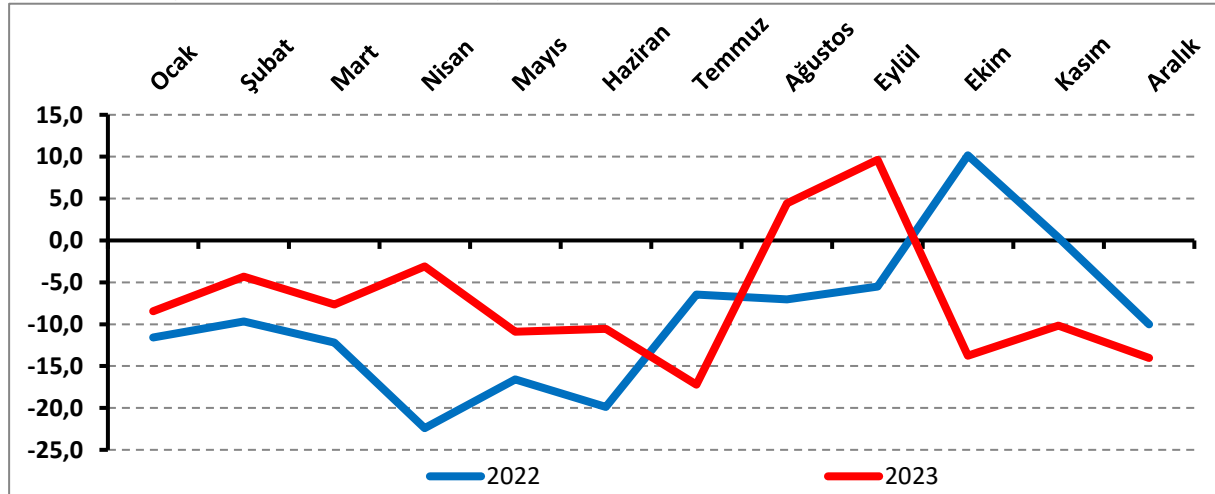
¹ Bültendeki tablolar ve grafikler -aksi belirtilmediği- sürece mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakende güveni yılı negatifte tamamladı

TEPE değerleri aylar itibarıyla incelendiğinde endeks değerlerinin 2023 yılı Temmuz, Ekim, Kasım ve Aralık ayları dışında 2022 yılının aynı dönemlerine göre daha yüksek olduğu izlenmektedir. TEPE'nin 2022 yılı ortalaması -9,2 puan iken 2023 yılı ortalaması -7,2 puandır. Bir önceki yıla kıyasla görülen iyileşmenin, ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayısındaki artıştan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ancak yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış ile oluşan iç talep daralmasının bu olumlu toparlanmayı sınırlandırdığı değerlendirilmektedir.

TEPE değeri, -14,0 puan değerini alarak geçen yılın aynı dönemine göre 4,0 puan, geçen aya göre 3,9 puan azaldı. TEPE değerinin yıllık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumuna yönelik değerlendirmelerdeki kötüleşme ve gelecek 3 aya ilişkin satış beklentisindeki zayıflama etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin altında olduğu yönündeki 3,0 puanlık değişim endekse olumlu yansıdı. Ağustos ve Eylül aylarında iyileşme görülse de devam eden aylardaki düşüşüyle TEPE, 2023 yılını negatif değerle tamamladı.

Şekil-2. TEPE (Ocak – Aralık; 2022 – 2023)²

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-14,1	-19,4	-20,1	-17,9	-19,3	-18,6	-17,1	-18,4	-7,1	-6,9	-10,6	-11,6
2022	-11,6	-9,7	-12,2	-22,4	-16,6	-19,9	-6,5	-7,0	-5,5	10,2	0,3	-10,0
2023	-8,4	-4,3	-7,6	-3,1	-10,9	-10,6	-17,2	4,4	9,6	-13,8	-10,2	-14,0

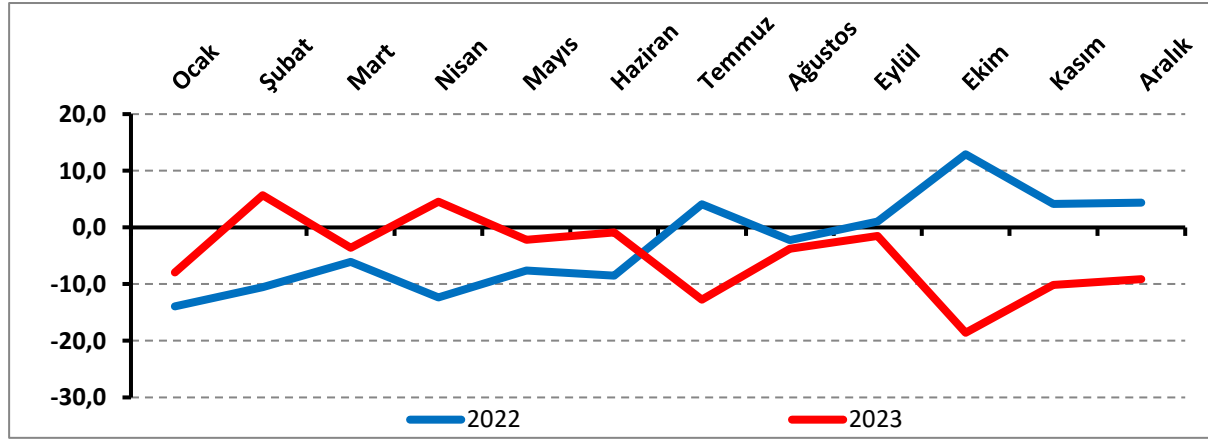
² Bültendeki tablo ve grafikler -aksi belirtilmediği sürece- mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

2023 yılında perakendecinin satış beklentisi 2022 yılına göre azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklenti değerlerine 2022 ve 2023 yılları itibarıyla bakıldığında beklentilerin 2023 yılının ilk yarısında 2022'nin aynı dönemlerine göre daha yüksek değerler aldığı görülmektedir. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin 2022 yılı ortalaması -2,9 puan iken 2023 yılı ortalaması -5,0 puan değerini almıştır. Çeyreklik dönemlerde incelendiğinde ise 2023 yılının dördüncü çeyreğinde 2022 değerinin 19,8 puan altında olduğu görülmektedir. Perakende sektörü için 2023 yılı, beklentilerin genel olarak 2022 yılına göre daha düşük seyrettiği bir yıl olmuştur.

Aralık 2023'te 9,1 puan değerini alan önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 1,0 puan artarken bir önceki yılın aynı ayına göre 13,5 puan azaldı. Aralık 2023'te TEPE anketi katılımcılarından önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı yüzde 22,8'den 22,1'e, işlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 33,5'ten yüzde 32,3'e geriledi. Katılımcıların yüzde 45,5'i işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İyileşme beklentilerinde mevsimsel etkiler belirleyici olurken kötüleşme beklentilerinde yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış, alım gücünün düşmesi ve talebin daralması, piyasanın durgunluğu ve nakit akışının olmaması gibi gerekçelendirmeler öne çıktı.

Şekil-3. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Ocak – Aralık; 2022 – 2023)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

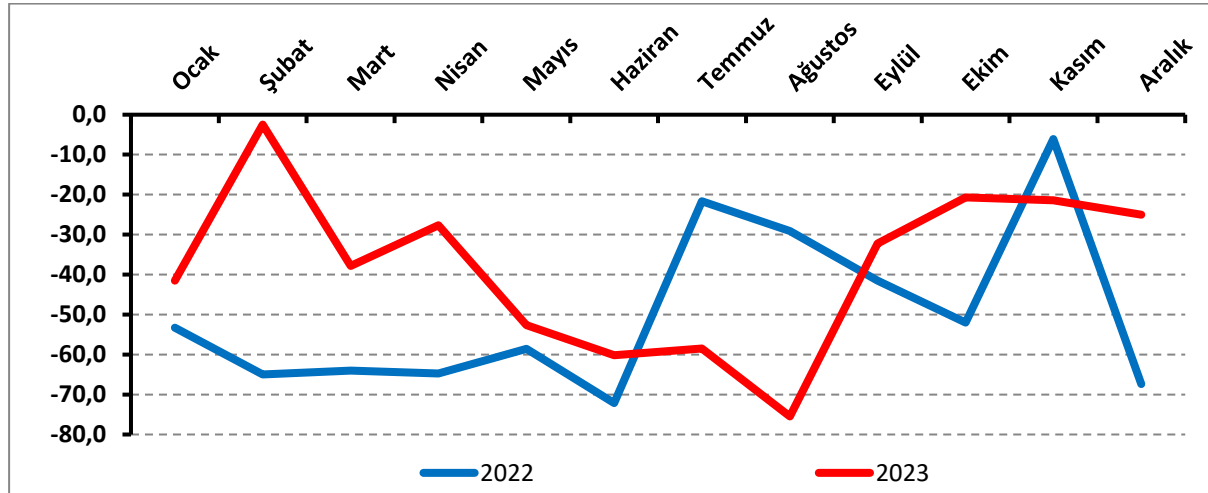
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-3,8	-11,3	-18,8	-15,5	-10,8	-12,8	-6,8	-11,7	-15,8	-16,5	-23,7	-27,3
2022	-13,9	-10,5	-6,1	-12,4	-7,6	-8,5	4,1	-2,3	1,0	12,9	4,2	4,4
2023	-7,9	5,7	-3,6	4,6	-2,2	-0,9	-12,7	-3,8	-1,5	-18,6	-10,1	-9,1

2023 yılında perakendecilerin iş hacimleri 2022 yılına göre arttı

İşlerin (geçen yılın aynı dönemine göre) durumuna yönelik değerlendirmelere 2022 ve 2023 yılları itibarıyla bakıldığında 2023 yılı değerleri Temmuz, Ağustos ve Kasım aylarında 2022'den düşük değer almış; 2022 yılı ortalaması -49,6 puan iken, 2023 yılı ortalaması -38,0 puan olmuştur. Diğer bir ifadeyle, 2023 yılının iş hacmine yönelik değerlendirmeler 2022 yılından daha olumludur. Çeyreklik dönemler bazında geçen yıla göre işlerin durumu incelendiğinde üçüncü çeyrekte 2023 yılı değeri 2022 yılı değerinin 24,7 puan altındadır.

Aralık 2023'te ise endeks -25,0 puan değerini alarak Kasım 2023'e göre 3,6 puan azalırken Aralık 2022'ye göre 42,4 puan arttı. Aralık 2023'te TEPE anketi katılımcılarının yüzde 25,7'si geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 50,8 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 23,5 oldu.

Şekil-4. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Ocak – Aralık; 2022 – 2023)

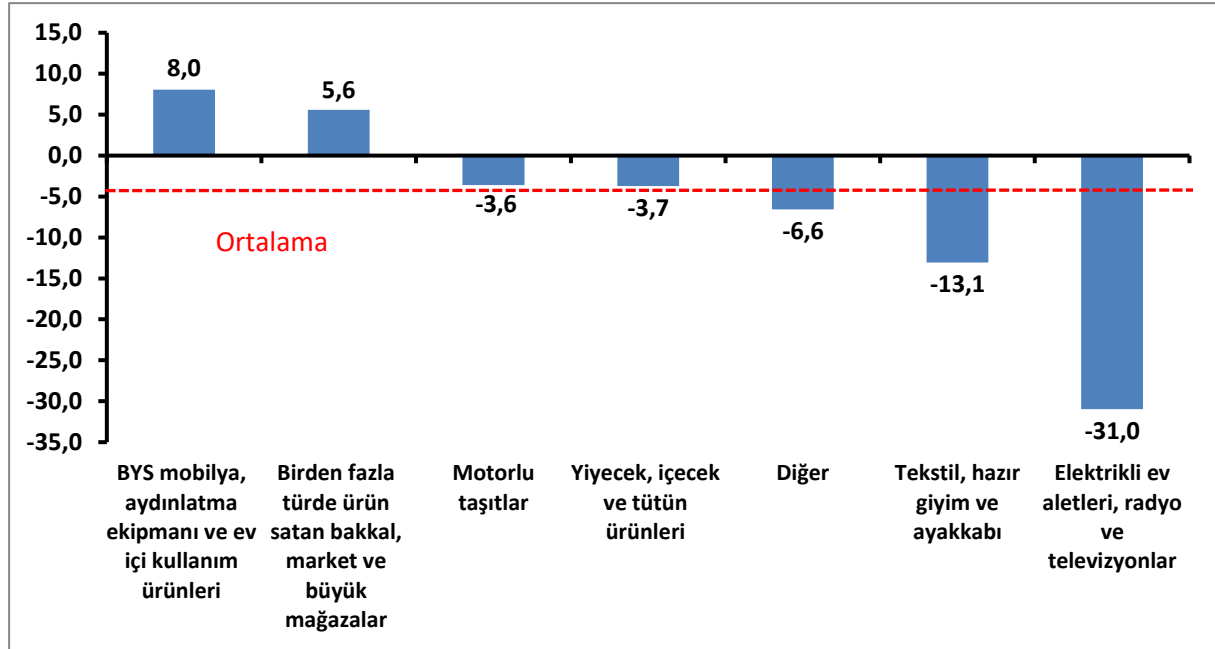
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-44,9	-39,5	-48,0	-41,6	-39,5	-50,1	-42,0	-44,9	-9,4	-13,5	-21,6	-35,9
2022	-53,3	-64,9	-64,0	-64,8	-58,6	-72,1	-21,7	-29,1	-41,5	-52,0	-6,1	-67,4
2023	-41,5	-2,5	-37,8	-27,7	-52,7	-60,2	-58,5	-75,5	-32,2	-20,7	-21,4	-25,0

Perakende güveni en fazla “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Aralık 2023'te, geçen yılın aynı dönemine göre “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar”, “motorlu taşıtlar” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörlerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, zücaciye, kırtasiye, vb.)”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” ve “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” sektörleri ise ortalamanın altında değer aldı.

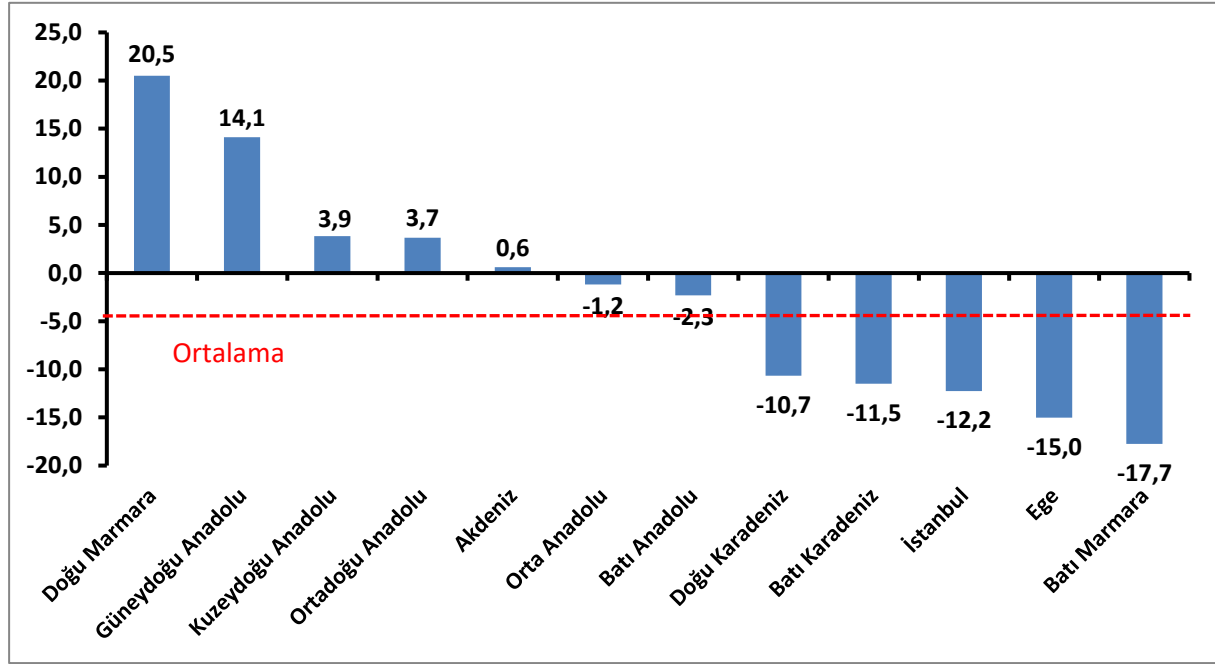
Şekil-5. Alt sektör bazında TEPE'nin Aralık 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakende güveni en fazla Batı Marmara'da geriledi

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında Aralık 2023'te, Doğu Marmara, Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu ve Batı Anadolu bölgelerindeki değişim ortalamasının üzerinde gerçekleşirken Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz, İstanbul, Ege ve Batı Marmara bölgelerinde ise ortalamasının altında gerçekleşti.

Şekil-6. Bölgeler bazında TEPE'nin Aralık 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*

* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendecilerin son 3 aydaki iş durumlarına yönelik değerlendirmeleri kötümser

TEPE anketine soru bazında ve alt endekslerin denge değerleri olarak bakıldığında geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi değerlendirmelerinde endekslerin yüksek oranlı negatif değerler alması dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş ve satış beklentilerine ilişkin göstergeler de olumsuz görünüme işaret etmektedir. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi ise geçen ay ve geçen yılın aynı ayına göre gerilese de yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Eğilimler incelendiğinde ise, Aralık 2023'te, "geçtiğimiz 3 ayda işlerin gelişimi" ve "önümüzdeki 3 ayda satış beklentisi" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Aralık 2022'ye kıyasla iyileşirken satış fiyatında artış bekleyenlerin oranı ise geriledi. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise "önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş, satış ve istihdam beklentileri" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Kasım 2023'e kıyasla olumsuz yönde değişirken "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 12/2022	Endeks 11/2023	Endeks 12/2023	Bir önceki aya göre değişim 12/2023	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 12/2023
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-45,1	-35,8	-46,6	-10,8	-1,5
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ³	10,7	15,5	13,7	-1,8	3,0
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-29,0	-13,0	-10,3	2,7	18,7
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	4,4	-10,1	-9,1	1,0	-13,5
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-5,9	-1,7	1,1	2,8	7,0
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	96,8	45,3	57,3	12,0	-39,5
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-67,4	-21,4	-25,0	-3,6	42,4
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	-0,2	7,8	4,2	-3,6	4,4

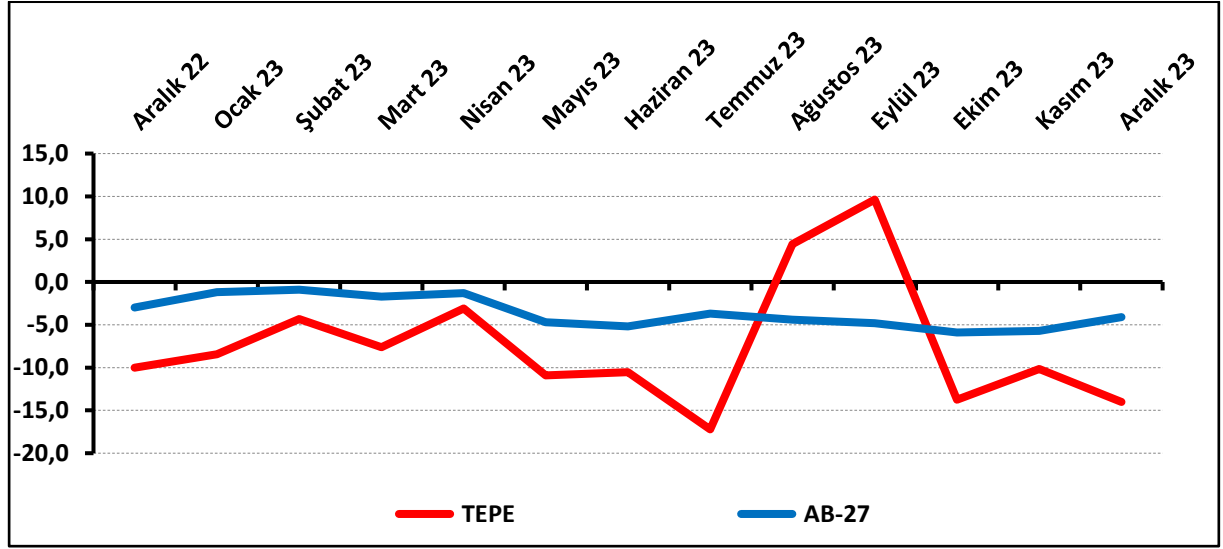
³ Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen aya kıyasla artarken geçen yıla kıyasla azaldı

Mart 2022'den bu yana olumsuz görünüm gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Aralık 2023'te de -4,1 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 1,6 puan artarken geçen yılın aynı dönemine göre ise 1,1 puan azaldı. Öte yandan TEPE, Ağustos ve Eylül ayları dışında 2023 yılı genelinde negatif değerler aldı.

Şekil-7. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Aralık 2022 – Aralık 2023)

Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-13,4	-14,1	-9,3	-5,7	-2,0	5,7	6,6	6,8	5,1	5,3	5,7	3,6
2022	4,2	5,5	-2,1	-4,0	-3,1	-3,6	-5,8	-5,1	-6,9	-5,8	-5,6	-3,0
2023	-1,2	-0,9	-1,7	-1,3	-4,7	-5,2	-3,7	-4,4	-4,8	-5,9	-5,7	-4,1

Aralık 2023'te perakende güveni değişimlerinde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının gerisinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde Aralık ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Danimarka oldu. Danimarka'yı İsveç ve Yunanistan takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim Euro Bölgesi'nde -2,9 puan olurken AB-27'de -1,1 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde en yüksek artış Malta'da yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de 1,6, Euro Bölgesi'nde 1,5 puan oldu. Türkiye'nin perakende güveni yıllık değişiminde AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının gerisinde olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Aralık 2022 ve Kasım 2023'e göre)

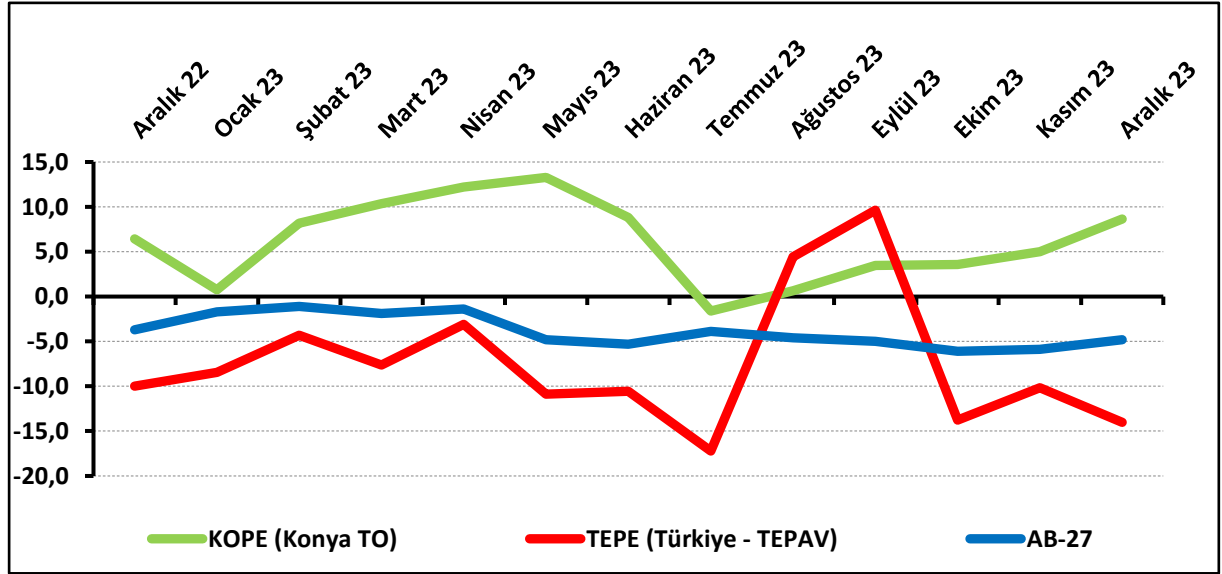
Ülkeler	Aralık 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Kasım 2023'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Danimarka	31,5	2,0
İsveç	16,9	3,1
Yunanistan	14,4	5,0
Finlandiya	12,6	-6,2
Hırvatistan	11,4	0,4
Sırbistan	5,9	-0,5
Çek Cumhuriyeti	5,3	1,2
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	4,9	0,1
Makedonya Cumhuriyeti	3,3	1,3
Portekiz	2,8	2,2
Polonya	2,7	-0,3
Arnavutluk	2,2	1,0
Macaristan	1,3	0,9
İspanya	-0,6	-4,2
Litvanya	-0,8	-0,8
AB-27	-1,1	1,6
Romanya	-1,6	0,3
Belçika	-1,7	2,0
Karadağ	-2,1	2,2
Almanya	-2,4	-0,2
Letonya	-2,9	1,5
Euro Bölgesi-19	-2,9	1,5
Türkiye	-4,0	-3,9
İtalya	-4,1	-1,5
Bulgaristan	-6,3	-2,7
Slovenya	-6,4	12,2
Avusturya	-7,4	9,2
Fransa	-7,4	3,3
Hollanda	-8,3	-7,5
Estonya	-10,6	-7,3
Malta	-11,6	24,4
Slovakya	-16,7	3,4

*Sıralama Aralık 2022 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Aralık 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre 2,2 puan, bir önceki aya göre 3,6 puan artışla 8,6 puan değerini aldı. KOPE, Aralık ayında Türkiye genelinden ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-8. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Aralık 2022 – Aralık 2023)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-11,2	-14,1	-9,8	-6,9	-9,3	0,1	6,6	12,9	20,5	13,8	8,0	7,2
2022	10,3	-0,7	2,3	8,3	8,5	3,4	6,5	10,6	11,4	15,1	5,8	6,4
2023	0,8	8,2	10,4	12,2	13,3	8,8	-1,6	0,6	3,5	3,6	5,0	8,6